

УДК 349.22: 331.108.34

Дарморіс О. М., УПФУ в Бережанському
районі Тернопільської області

ЄВРОПЕЙСЬКА СТРАТЕГІЯ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ

У статті автор досліджує особливості формування європейської молодіжної стратегії зайнятості; аналізує положення основних європейських програм та ініціатив, спрямованих на зниження безробіття серед молоді. В основному, метою цих програм є покращення освіти та трудової мобільності молодих людей.

Нині Європейський Союз є одним із найбільших наднаціональних утворень, членом якого прагне стати і Україна. Однак основними умовами ефективного членства в ЄС є економічна та правова інтеграція.

На даний час, світ охопила глобальна економічна криза, не є винятком і країни-члени ЄС.

На світових ринках праці спостерігаються значні темпи зростання безробіття. Найбільш незахищеними на ринку праці виступають молоді люди, люди старшого віку, які втратили роботу, однак ще не досягли пенсійного віку.

На подолання цих проблем і спрямована європейська стратегія зайнятості, складовою, якої є стратегія зайнятості молоді.

У цьому світі особливо актуальним є питання забезпечення зайнятості молоді в ЄС та використання цього позитивного правового досвіду в українських реаліях.

Автор у даній статті має за мету дослідити особливості формування європейської молодіжної стратегії зайнятості, основні положення різноманітних програм, спрямованих на зниження безробіття та забезпечення зайнятості молоді.

Хоча ринок праці Європейського Союзу зазнав впливу економічної кризи, однак рівень зайнятості як ніколи залишається стійким порівняно із економічним спадом, що охопив усі галузі економіки. Іншими словами, скорочення зайнятості є незначним порівняно із скороченням економічної діяльності завдяки використанню строкових трудових договорів та інших заходів для подолання кризи.

Однак у країнах ЄС намітилась тенденція до стрімкого зростання безробіття серед молоді, мігрантів, осіб із низьким рівнем кваліфікації.

Рівень безробіття в ЄС в цілому склав 9,8 % у листопаді 2011 року. Рівень безробіття серед молоді (особливо щодо осіб у віці до 25 років) збільшився вдвічі і склав 22,3 %, що дорівнює майже 5-ти мільйонам безробітних. Незвично, що рівень безробіття серед молоді в Німеччині та Люксембурзі трохи знизився у 2008-2010 рр. Однак, він зріс у інших країнах і в деяких досяг значних розмірів. Країни, які зазнали тяжкої економічної кризи, у числі тих, де рівень безробіття є найвищим, це зокрема: Греція, Італія, Литва, Латвія, Португалія, Словаччина та Іспанія. У цих країнах рівень безробіття серед молоді досягнув 30 % у листопаді 2011 року.

Слід сказати, що існує різниця в рівні безробіття серед молодих жінок і чоловіків. Так, рівень безробіття серед молодих жінок в ЄС на 1,6 % є нижчим, ніж серед чоловіків. Однак у семи європейських країнах, таких як: Кіпр, Греція, Франція, Чехія, Італія, Польща та Португалія рівень безробіття серед молодих чоловіків є нижчим порівняно із рівнем безробіття серед жінок.

Аналізуючи рівень самозайнятих в ЄС, необхідно сказати, що в цілому 15 % дорослих є самозайнятими, з них лише 4 % – це молодь у віці від 15 до 24 років.

Співвідношення молоді, яка є самозайнятою, різниться від країни до країни. Це залежить від перешкод і можливостей, які існують на ринках праці: на ринках праці із високим рівнем самозайнятості спостерігається і високий рівень самозайнятості серед молоді; на ринках праці, на яких оплата праці самозайнятих є нижчою, відповідно і рівень самозайнятих серед молоді є нижчим.

Серед європейських країн лише 12 % самозайнятих (а саме особи у віці від 15 до 24 років) мають найманих працівників, що майже на половину є нижчим ніж серед дорослих (30 %). Як правило бізнес, яким займається молодь зосереджений у таких галузях як будівництво (18,7 % молоді у порівнянні до 13,8 % серед дорослих), інформація та зв'язок (4,9 % серед молоді і 2,7 % серед дорослих), інші заклади обслуговування (7,5 % до 4,9 %) [1].

Мета стратегії працевлаштування ЄС – це підтримка освіченої, володіючої високими вміннями, здатної до адаптації робочої сили, а також надання переваги ринкам праці, які реагують на економічні зміни.

Європейська стратегія зайнятості розвивалася як процес, головною метою якого було заохочення обміну інформацією та проведення спільних дискусій між усіма країнами-членами з тим, щоб досягнути рішення або застосувати кращу практику для забезпечення більшої та кращої зайнятості в країнах-членах ЄС.

Стратегія постає як діалог між державами-членами та Європейською комісією, який ґрунтується на таких офіційних документах як настанови, рекомендації та щорічна спільна доповідь із зайнятості. Крім того, важливою її складовою є діалог між Європейською комісією, соціальними партнерами та європейськими інституціями, а саме Європейським парламентом, Європейським економічним і соціальним комітетом і Комітетом регіонів. Ключову роль у реалізації Стратегії відіграє Комітет зайнятості, який формується із представників кожної країни-члена та Європейської комісії та координує завдання та пріоритети політики зайнятості на європейському рівні.

Етапи реалізації Європейської стратегії зайнятості здійснюються за таким алгоритмом: а) розроблення загальної концепції; б) визначення країн, які досягли позитивних результатів; в) конкретизація завдань і складання спеціальних дорожніх карт; г) консультації з соціальними партнерами та представниками організацій громадянського суспільства; д) схвалення керівних настанов, запропонованих Комісією та Радою ЄС; е) імплементація керівних настанов на національному рівні; є) моніторинг та інспектування; ж) загальна доповідь; з) новий цикл (Комісія може переглянути раніше сформульовані концептуальні уявлення про те, що перешкоджає підвищенню зайнятості, внести зміни в стратегічні цілі) [2, с. 84].

Необхідно сказати, що реалізація усіх напрямків Європейської стратегії зайнятості відбувається шляхом запровадження різноманітних програм, не є винятком європейська стратегія зайнятості молоді.

Так, Програма Співтовариства щодо зайнятості та соціальної солідарності – «Прогрес» [3] проголосила, що засідання Європейської ради в Лісабоні, яке відбулося 23-24 березня, стало важливим етапом на шляху реалізації Європейської стратегії сприяння зайнятості та соціального включення як невід'ємної частини загальної стратегії Союзу, спрямованої на досягнення стратегічної мети протягом наступного десятиліття, що ґрунтується на більш конкурентоздатній та динамічній і заснованій на знаннях економіці, здатній на стійкий розвиток, із більшою кількістю робочих місць та більшим соціальним включенням.

Програма Співтовариства щодо зайнятості та соціальної солідарності «Прогрес» підтримує фінансово реалізацію завдань Європейського Союзу у сфері зайнятості та соціальних справ, як вони визначені у повідомленні Комісії, що стосується Соціальної програми і, таким чином, сприяє досягненню цілей Лісабонської стратегії у даній сфері.

Програма розрахована на період часу з 1 січня 2007 року до 31 грудня 2013 року.

Вона переслідує наступні завдання:

покращення вивчення та розуміння ситуації, що переважає у державах-членах і інших країнах-учасниках шляхом використання аналізу, оцінки та закритого моніторингу політик;

підтримка розвитку статистичних інструментів, методів і спільних індикаторів;

підтримка та моніторинг реалізації права Союзу, там де це є необхідним; завдань політики ЄС у країнах-членах, оцінка їх ефективності та впливу;

сприяння системному та взаємному вивченню, визначенню та поширенню передового досвіду та інноваційних підходів на європейському рівні;

підвищення інформованості про політики Союзу і його завдання зацікавлених сторін і широкої громадськості;

підтримка здатності ключових європейських організацій, що діють на різних рівнях з метою стимулювання, підтримки та подальшого розвитку політик ЄС та їх цілей, там де це необхідно.

Гендерний мейнстрімінг підтримується в усіх частинах та заходах згідно з цією Програмою.

Структурно Програма охоплює такі питання, як: зайнятість; соціальний захист і включення; умови праці; боротьба із дискримінацією і відмінностями; гендерна рівність.

Реалізація Програми відбувається шляхом використання спільних загальних принципів при імплементації програм такого роду, прийняття щорічної робочої програми, котра присвячена виконанню окремих розділів Програми; фінансової підтримки Європейського Союзу; формування щорічного бюджету; визначення процедури відбору заходів, котрі отримують підтримку Союзу та проектом переліку дій, які потребують такої підтримки та затверджуються Союзом; визначення критеріїв оцінки Програми, включаючи критерії визначення економічної ефективності, розподілу коштів та результатів їх переміщення.

Основним стратегічним інструментом виконання Лісабонської стратегії щодо росту та праці державами-членами та регіонами виступає Європейська політика єдності, що є серцевиною Лісабонського процесу. Це основний принцип європейської політики щодо успішного виконання Стратегії росту та праці [4].

Програма Європейської політики єдності розрахована на період часу 2007-2013 рр.

Ключовими характерними рисами Програми виступають положення, що стосуються:

- забезпечення взаємодії з національними програмами реформування;
- акцентування уваги на пріоритетах Лісабонської стратегії;
- підтримка чотирьох пріоритетних завдань, визначених на засіданнях Ради весною 2006 та 2007 року, щодо збільшення інвестицій в знання та інновації; розкриття потенціалу бізнесу, особливо малого бізнесу у справі забезпечення зайнятості; покращення можливостей зайнятості через розвиток «flexicurity»; покращення управління енергетичними ресурсами;
- адресація інших ключових рекомендацій Ради та пріоритетів Союзу (метою Програми єдиної політики є створення безпрограшних ситуацій через посилення потенційних спільних зусиль щодо забезпечення охорони навколишнього середовища, попередження ризиків та сприяння зростанню).

Розвиток Європи без кордонів, її конкурентоспроможності на світовому ринку потребує змін ситуації на ринку праці із врахуванням процесу старіння європейського суспільства. Такі зміни можливі при умові розвитку різних рівнів мобільності працівників.

Трудова мобільність є ключовим інструментом ефективного функціонування єдиного ринку та стосується надання можливості великій кількості людей знайти кращу роботу, ключовим об'єктом Лісабонської стратегії.

Лісабонська стратегія та Європейська стратегія зайнятості визначили розширення географічної мобільності та перехід із однієї роботи на іншу як важливі передумови для створення робочих місць та розвитку можливості зайнятості, здатності до адаптації європейських трудових ресурсів у контексті швидких змін на ринку праці. План діяльності у вищезгаданих чотирьох сферах акумулює існуючий до цього часу досвід з цього питання.

Європейська стратегія розвитку молоді, що розрахована на 2010-2018 рр. [5], переслідує дві основні цілі: забезпечення більших і рівних можливостей для молодих людей в навчанні та на ринку праці; заохочення молоді бути активними в громадському та суспільному житті.

Старегія пропонує ініціативи у восьми сферах діяльності:

- освіта та навчання;
- зайнятість та підприємництво;
- охорона здоров'я та благополуччя;
- участь;

- свобода організацій;
- соціальне включення;
- молодь та світ;
- творчість і культура.

Стратегія визначає такі способи її імплементації в національне законодавство, як:

- кооперація з країнами-членами – загальна програма, спільне навчання, оприлюднення результатів і звіту про проведену роботу – це ключові елементи забезпечення вивчення успішних практик та обміну інформацією щодо пріоритетів та дій;

- структурний діалог – залучення молоді до постійного спільного визначення пріоритетів, способів втілення та контролю за здійсненням Стратегії;

- закладення основи для молодіжної політики – усі проголошені заходи повинні ґрунтуватися на конкретних підставах, досвіді та знаннях ситуації щодо молоді;

- працевлаштування молоді – стимулювання можливостей для молодих людей щодо розвитку автономії та підприємницької діяльності, активної участі молоді в усіх сферах суспільного життя (соціальний захист, політика, спорт, навчання);

- молодь в Програмі дій – співпраця при визначенні цілей Європейської стратегії розвитку молоді шляхом забезпечення можливостей молоді до мобільності, навчання та участі в організаціях.

Молодь у дії [6] – це комплексна політика ініціатив, що стосується розвитку освіти та зайнятості молоді в ЄС. Проголошена в 2010 р., вона є частиною Європейської стратегії швидкого, сталого та всеохоплюючого розвитку.

Програма «Молодь у дії» має на меті удосконалити навчання молоді та їх здатність до праці, зменшити високий рівень безробіття серед молоді та підвищити рівень зайнятості вказаної групи населення. Це планується досягнути такими способами: пристосуванням освіти та навчання до актуальних потреб молоді; заохоченням молодих людей отримувати гранти на навчання в країнах ЄС та інших державах; заохоченням країн-членів ЄС до впровадження заходів щодо спрощення переходу від навчання до роботи.

Для втілення Програми у дію передбачено ряд методів, це зокрема: застосування політики координації для визначення та стимулювання дій на рівні ЄС та національному рівні; спеціальні заходи, розроблені для молоді – «Твоє перше місце роботи», підтримка молодих підприємців через розвиток Європейського мікрофінансового кредитування.

Ініціативи щодо розвитку можливостей молоді [7] полягають у запровадженні заходів, запланованих на 2012-2013 рр., щодо зниження безробіття серед молоді. Молодіжні ініціативи – це частина європейської Програми «Молодь у дії» у сфері навчання та працевлаштування.

Основною метою Ініціатив щодо розвитку можливостей молоді є підтримка безробітних молодих людей. Особливо Ініціативи спрямовані на допомогу людям, які залишили школу або навчання та не отримали середньої освіти. Планується повернути таких молодих людей на навчання до школи чи на професійні курси, надати їм можливість закінчити вищі навчальні заклади та отримати перший досвід роботи.

Для впровадження Ініціатив передбачається використання фінансового ресурсу Європейського соціального фонду, розвиток інноваційних підходів, надання можливості молодим людям знайти роботу в інших країнах ЄС, посилення співпраці між органами влади, бізнесом та професійними спілками на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях, політичне керівництво та сприяння Європейської комісії.

Підсумовуючи вищесказане, слід сказати, що основними інструментами зниження рівня безробіття серед молоді в ЄС та забезпечення її зайнятості, є розробка довготривалої стратегії зайнятості. Деталізують її положення різноманітні програми в окремих сферах діяльності. Кожна з цих програм має свій окремий бюджет і методи реалізації.

Бібліографічний список

1. Entrepreneurial Activities in Europe: Policy Brief on Youth Entrepreneurship [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/document/60/0,3746,en.html>.
2. Могильний О. М. Стратегія Європейського Союзу щодо підвищення рівня зайнятості в аграрній сфері / О. М. Могильний // Економіка та держава. – № 4. – 2006. – С. 83-88.
3. Decision No 1672/2006/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 2006 establishing Community Programme for Employment and Social Solidarity – Progress / Official Journal L 315, 15/11/2006, P. 0001-0008.
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Member States and Regions delivering the Lisbon Strategy for growth and jobs through EU cohesion policy, 2007-2013 / COM (2007) 798.
5. EU Youth Strategy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ec.europa.eu/youth/policy/eu-youth-strategy_en.htm.

6. Youth on the Move [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=9508&langId=en>.
7. Youth Opportunities Initiative [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1006&langId=en>.

В статье автор исследует особенности формирования европейской молодежной стратегии занятости; анализирует положения основных европейских программ и инициатив, направленных на снижение безработицы среди молодежи. В основном, целью этих программ является улучшение образования и трудовой мобильности молодых людей.

In the article the author studies specifics of forming EU youth employment strategy, to examine regulation of EU main programs and initiatives that concern the lowering of youth unemployment. In particular, the aim of these programs is to improve the education and employability of young people.